

Finlands Svenska Brand- och Räddningsförbunds studiedagar 13-14 november 2009

Beredskap mot störningsfunktioner i samhället, finns de? (Jan-Erik Juslin)

Asymmetriska hot: hot som man inte kan förutse och förbereda sig på att bekämpa.

Symmetriska hot kan man "förutse" och förbereda sig på att bekämpa.

Störningsfunktion: Ex. regn, där ett skyfall under 2008 var cirka fem centimeter från att flöda in i sjukhusets nya läkemedelslager.

På Åland ganska god beredskap mot naturens krafter.

Ex: Strömavbrott på Sverigekabeln -> Åland kan starta egen reservkraft.

Privatisering är ett potentiellt problem på grund av logistiken kring dejourering och kommunikation. Ex: plogning, som bl a i Jakobstad innebär att antalet bilolyckor ökar kraftigt på grund av bristande vägunderhåll vid första snöfallet.

Problem kan också vara kommunikation med omvärlden (färjor), men Åland är till stor del självförsörjande.

Potentiellt problem finns i en höjning av vattennivån i östersjön, där exempelvis Forsmark kan hantera en nivåhöjning av en meter, Lovisa två-tre meter. Vissa miljöexperter menar att nivån kan höjas med upp till fem meter innan 2040.

Frågan som väcks är huruvida beredskapen är tillräcklig för att klara sådana störningar.

Konstateras dock att Åland är ett FBK-intensivt område som borde stå sig väl vid eventuella katastrofer.

Stora företag har gott skydd, men ingenting kan byggas så starkt att det håller för "vad som helst".

En viktig uppgift vilar på brandbefälens axlar vid förebyggande arbete.

Konstaterades att brandkårens arbete fungerar bättre nu än för några år sedan.

Aktuellt från brandbefälsförbundet (Verksamhetsledare)

Förbundet har flyttat till nya lokaler på Stora Robertsgatan i Helsingfors, till en lokal som med cirka tvåhundra kvm är ungefär dubbelt större än den gamla.

Förbundet bjuder på julglögg för sina medlemmar tisdagen den 8 december. Inbjudan kommer på posten.

Förbundet jobbar för att stärka samarbetet med SPEK genom en tre man stark arbetsgrupp. Flera av de publikationer, bland annat en studieguide och hemsäkerhetsguide kommer under 2010 att översättas till svenska.

Den svenskspråkiga brandmannautbildningen

Stig Granström

Ännu efter 20 år ingen slutgiltig lösning för att utbilda brand- och räddningsmän på svenska. Tillfällena har varit sporadiska av flera anledningar.

Frivilliga verksamheten har tagit tag i detta för att man ansåg att den frivilliga sektorn inte klarar sig utan yrkesbrandmän, då främst i ledande ställning.

Samtliga räddningsdirektörer skickade ett brev till riksdagen för att belysa vikten av en svenskspråkig utbildning i Kuopio. 800 000 € beviljades och klartecken gavs för att påbörja utbildningen 2008. Räddningsinstitutet begärde anbud för att dra utbildningen extern på räddningsverk. Inga anbud inkom.

En möjlig anledning till det kan vara att ett räddningsverk måste lämna anbud på hela utbildningen, inte bara en del.

En ny arbetsgrupp har nyligen tillsatts efter påtryckningar från massmedia. Den arbetar för närvarande med en rapport där olika alternativ presenteras, med målet att en svensk utbildning skall starta vart tredje år.

Torbjörn Lindström

Från institutets sida lovade man redan 2002 att man skulle satsa mera på marknadsföring, och starta en svensk kurs 2004 där man skulle få många sökande.

Man talade om att anställa en utbildningssamordnare som kunde svenska till institutet för att arbeta med frågorna kring svensk utbildning.

De finansiella medlen som delades ut för en utbildning 2009 har nu bundits och använts till annat. I stället skall en kurs börja 2012.

Arbetsgruppens rapport skall presenteras före den sista december 2009.

Statistik med svenskspråkiga sökanden kan vara felvisande eftersom flera av de som egentligen önskar gå på svenska nödgas gå på finska.

Thomas Mattsson informerar om planer att i samband med Sverige köra en brandman/ambulansförarutbildning motsvarande den som ges i Kuopio. En som får behörighet från Svenska sidan har gått i skola under fyra års tid, två på brandsidan och två på vårdsidan. Thomas Mattsson föreslår att man börjar tänka mera utanför ramarna i denna fråga.

Klimatförändringens inverkan på räddningsväsendet (Jaako Helminen)

Främst extremfall som påverkar räddningsarbetet

Väderunderrättelser viktiga för det operativa arbetet, klimatarbete bör integreras mera i samhället för att kunna fungera som ett verktyg vid planering och förebyggande arbete. Sannolikhet är ett nyckelbegrepp inom klimatarbete.

”Climate knowledge” innebär en grundläggande kunskap som innebär att individen kan avfärda osaklig information.

Hur kan samhällets (räddningsväsendets) beredskap förbättras på ett rimligt sätt?

Beslut fattas på bas av totalrisken, som i flera fall innefattar en klimatrisk.

Räddningstjänsten borde ha personal med relevant utbildning och relevanta kunskaper för att kunna uppskatta klimatinformationens relevans i olika räddningssammanhang. Dessutom bör en samarbetsmetodik mellan klimatologer och räddningstjänsten etableras.

Sannolikt måste vi anpassa oss till en total höjning av medeltemperaturen med 2-3° C, vilket kan innebära förändringar bl a i vattenstånd på grund av att polarisen kan smälta.

Man bör förhålla sig kritiskt till dramatiska spekulationer kring klimatförändringens påverkan, som troligtvis inte blir så extrem som exempelvis media framhåller.

Möjligtvis kommer flera kraftiga stormar att drabba oss i Norden.

Risken för översvämningar ökar, i synnerhet vinteröversvämningar.

Risken för skogsbränder ökar sannolikt med mellan 20 och 30 % fram till 2100

Erfarenheter från stormarna Gudrun och Per (Michael Sundholm)

Problemet ligger till stor del i långvarigheten av de skador stormar orsakar på infrastrukturen.

Uppskattningsvis kommer Gudrun och Per innebära arbete i hundra år framöver, dels i återställning och dels i förebyggande arbete.

Länsstyrelsen arbetar med att samordna resurser och information.

Gudrun 5-6 jan över atlanten som ett vanligt lågtryck. Gynnsamma förhållanden - > en orkan bildas. Vädervarningar utfärdas 7/1.

8/1 modifierades prognosen något – ”Stormvindar över land”.

Under lördagen drar vindar med orkanstyrka (>35 m/s) in över land. Byar upp till 44 m/s i Hanöbukten.

Under natten var hela Kronoberg utan ström, förutom tre samhällen.

På morgonen hade strömförsörjning etablerats till flera städer.

Skog och vägar hade ”försvunnit”.

Under natten hade folk fastnat i olika fordon. Genast på morgonen påbörjades uppröjningsarbetet av privatpersoner som med tillgängliga medel försökte röja fram vägar osv.

En stor utmaning var att uppfatta utsträckningen av förstörelsen och börja arbeta på ”rätt sätt”.

Ett av problemen var att krisledningen helt enkelt inte kunde sammanstråla på grund av att medlemmarna isolerades av den förstörda infrastrukturen.

En helikopter skickades upp för att få bättre överblick, i synnerhet över de mera perifera områdena i länet.

Den 9/1 var fortfarande HELA vägnätet stängt periodvis. Man började jobba ”inifrån utåt” och säkrade upp mobilmaster och så vidare för att återupprätta kommunikation.

Flera frivilliga sammanslutningar (olika typer av grannsamverkan) påbörjade röjning efter bästa förmåga. I vissa fall gick det inte att röja, utan man fick spränga sig fram.

Eftersom varningen inte hade tagits på allvar hade flera varit utanför hemmet och fastnat på olika ställen.

Stambanan (Stockholm till Malmö) i järnvägsnätet öppnades efter 27 dagar.

Redan kl 13 på söndagen landade Herculesplan på Växjö flygfält med reservkraftaggregat.

En av de vanligaste frågorna var ”när kommer strömmen tillbaka?”. Hälften av elnätet var utslaget, en fjärdedel var borta. Upp till 3000 man från hela Europa jobbade tidvis med att återställa elförsörjningen.

Ytterligare ett problem var att folk från utanför krisområden inte kunde uppskatta omfattningen.

Gudrun innebar den största insatsen för försvaret sedan andra världskriget. I dagsläget finns inte samma resurser att tillgå på grund av nedrustning.

Elnätet hade ingen extra säkerhet, bland annat kom matningen till stora delar från ett håll. Dessutom var flera av ledningsgatorna för smala, så att träden kunde falla över linjerna. Det största arbetet var att bygga upp mellanspänningsnätet.

- 45 000 av 65 000 abonnenter i Kronoberg var utan ström
- Över 20 000 km elledning skadad
- Över 2500 km förstörd
- 40 000 utan fast telefoni
- 50 % av mobilnätet utslaget
- 75 M m³ skog nedblåst

Flera döda, skadade och saknade människor. I vissa fall kunde inte ens Polisens sökhundar ta sig fram.

Man arbetade med "el-öar" där man kopplade in reservkraftaggregat i ex. skolor och därifrån matade samhällen eller delar av samhällen. Eftersom ordinarie strömmatning återställdes flyttades reservaggregaten.

Logistiken kring aggregaten var enormt viktigt.

Samarbete mellan mobiloperatörer var svårt att få till. Av en händelse upptäcktes att arbetare från Danmark hade bättre förutsättningar eftersom de inte var bundna till en operatör. SIM-kort köptes från Danmark till krisarbetarna. En anhållan ställdes till Post- och telestyrelsen om att även inhemska abonnemang inte skulle vara operatörsbundna, men detta visade sig vara problematiskt. I dagsläget finns 1500 SIM-kort inom Räddningstjänsten som kan delas ut i behövliga situationer.

Störningar i det fasta nätet var enorma, och finns till viss del kvar ännu flera år senare.

Ett stort problem var att försörja hushåll utan el under längre perioder.

E-on upprättade en fabrik för att kunna tillgodose materialbehoven, och skickade montörer för att hjälpa till. Sverige fick material från bl a Brasilien och Indien, samt stöd (även finansiellt) från EU.

Sjukvården drabbades:

- Personal inspärrad hemma
- Ingen framkomlighet för ambulans
- Sambandsproblem
- Elavbrott på vårdcentraler
- Ökad belastning på mottagningar
- Behandlade patienter kunde inte skickas hem i normal ordning
- Brist på vårdplatser

Olika distrikt jobbade på olika sätt. Ett distrikt utövade räddningstjänst under åtta veckors tid, ett annat under fyra dagar. I det första blev räddningstjänsten ett centrum för verksamheten, medan kommunen tog över det mera långsiktiga arbetet i det andra. Information är mycket viktigt, "Det är lättare att ha tålamod om man har information om förutsättningarna." (Olika vägar kan vara webb, flygblad, telefon, radio, massmedia, infomöten. Helst skall man använda så mycket som möjligt parallellt) Mycket av infon gick ut via radion. Mängden och typen av information anpassades efter behoven (Elnät, röjning, skolskjutsar...)

En krislinje upprättades dit man kunde ringa om man hade frågor. En stor del om frågorna handlade om skolor (!).

Telefoninformationen baserade sig på ett webbsystem där alla verksamma aktörer hade möjlighet att lägga in information. En redaktion behandlar sedan informationen för att de som svarar i telefon har tillgång till aktuell info.

Avverknings- och virkestransportmaskiner togs in från hela Europa för att så snabbt som möjligt få ut virket ur skogarna, detta för att minska värdeminskning och skadliga biverkningar.

All denna transport (cirka tio års värde (!)) slet hårt på vägnätet som fick förnyas och renoveras.

Total kostnad av Gudrun (för samhället). 25 miljarder kronor.

Slutsatser:

- Rutiner för uppstart av samverkan
- Gemensam lägesbild
- Info, info, info... och att ligga steget före med den
- Uthållighet och långsiktig planering (personalavlösning osv)
- Utbildning, nätverk, förstå varandras roller
- Ansats i vardagen
- Rakel (Tetra)
- Lagstiftning
- Otroligt många små och mellanstora problem som måste lösas under arbetets gång.

Swedish Rescue Training Centre (Magnus Toresson)

SRTC är en del av Autokaross-koncernen

Räddningsverket lade ner de skolor som hade bäst förutsättningar att klara sig på egen hand, med målsättningen att de skulle privatiseras.

Årsskiftet 08/09 övergick SRV i Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

SRTC är beläget i Skövde. Övningsfält 1,25 km², uppbyggt som ett samhälle med möjlighet att simulera de flesta typer av olyckor (tåg, tankbil, husbrand...)

8 släckbilar, 90 andningsskydd, 70 kemdräkter...

Utvecklat datorbaserade träningsmetoder, ex rökdykarsimulator "billigt sätt att mängdträna", sedan kan de praktiska momenten kortas ned.

Genom det att skolan inte längre är statlig har man möjlighet att arbeta friare, exempelvis köpa in utrustning från olika tillverkare för att pröva olika koncept.

Att testa utrustning både på SRTC och ute på fält är en del av verksamheten.

Man skräddarsyr utbildningar utgående från kundens önskemål och behov.

Då skolan ägdes av SRV var cirka 80 personer anställda. Nu har man minskat styrkan till runt tio, och tar i stället in extern kompetens då det behövs.

FSBs vision och strategi (Ulla-Maj Wideroos)

En vision behövs för att på längre sikt kunna utveckla förbundet längs en klar linje, i stället för att gå från år till år eller möte till möte.

FSB:s vision 2015: "FSB är en svenskspråkig riksomfattande brandkårsorganisation som producerar den bästa säkerhetskunskapen som en uppskattad, öppet kommunicerande, respekterad och eftertraktad samarbetspartner".

Den övergripande målsättningen är att informationsflödet skall bli bättre och allt som händer skall vara öppet för medlemmarna. Dessutom skall delmål för vad man vill uppnå konkretiseras och utvärderas löpande på så sätt att man på den årliga kongressen fastslår målen, och arbetet för att uppnå dessa utvärderas på höstmötet.

Man efterlyser en bättre kontakt mellan styrelsen och verkligheten.